

Medlemmarna har aldrig dugt för Psykologförbundet

Duger jag? undrar Lennart Parknäs, 81 år och veteran inom Psykologförbundet. Han besvarar frågan själv: "Psykologförbundets medlemmar har aldrig dugt för Psykologförbundet". Han förklarar varför med en historisk exposé.

Jag skriver det här på fri hand. Jag har inte gjort någon djupgående research så det finns säkert sakfel i min framställning. Det gör min skrivning till en utomordentlig måltavla för förbundets petimetrar, som överlägset kan peka på fel jag gjort. Eller med andra ord "Parknäs duger inte". Jag har emellertid kommit fram till resultatet att jag duger gott. Men under tiden har jag hunnit bli 81 år.

År 1959 blev jag ordförande Göteborgs lokalförening av Sveriges Psykologförbund. På 1960-talet var jag i tio år medlem av dåvarande CS, centralstyrelsen (nu förbundsstyrelsen). Jag medverkade aktivt till att förbundet fick ett högsta styrande organ i form av en kongress med ombud valda av medlemmarna i stället för de årsmöten, där de som var närvarande, valde CS och andra organ. På Psykologförbundets kongress 1999 höll jag avslutningsföreläsningen på temat "Finns det hopp för 2000-talet?"

Vinnarnas perspektiv på Psykologförbundets historia. Och förlorarnas.

Psykologförbundets historia kan beskrivas som en idog strävan att höja kvalitén på psykologers arbete. Men denna strävan har också inneburit att psykologer sållats ut ur förbundets definition på psykologer eller att man ställt krav på dem att kvalificera sig efter förbundets regler.

Ur dessa förlorares perspektiv är ju detta en katastrof. Efter år av yrkesarbete får man reda på att man inte duger. Vad händer med dem? En del försöker att anpassa sig till förbundets krav för att duga igen.

Men då får man reda på att man inte duger igen. Kraven har skärpts. Ytterligare några blir utsållade. En del anpassar sig till förbundets krav för att duga igen.

Och så håller det på.

Följden blir en medlemskår som kan beskrivas som en psykolog uttrycker det:

Psykologer är i hög utsträckning inställda på att ständigt skaffa sig ny kunskap och är beredda att fördjupa sig. Jag tror det är utmärkande för yrket. Vi känner oss aldrig färdiga. Det tvingar oss till utveckling och förändring.

Det är den välvilliga, aningslösa tolkningen av vad som sker. Men det kan också beskrivas så här: Psykologer slits sönder mellan olika arbetsinriktningar: kliniker, skolpsykologer, arbetspsykologer. Psykologer slits sönder mellan olika värdegrunder: psykodynamiker, kbt-psykologer, freudianer, jungianer. Psykologer slits sönder av strider om olika legitimationer. Inte samarbete, inte någon gemensam värdegrund som vi finner i andra människovårdande yrken. Titta bara på logopedier! Hur har det blivit så? Låt oss titta på historien också ur förlorarnas perspektiv.

Förbundet bildas genom att "kapa en utbildning" från en annan yrkesgrupp.

Redan decennier innan Psykologförbundet bildades fanns det yrkesarbetande psykologer, kliniker och barnpsykologer främst. Med stor kunskap och bred och lång erfarenhet.

Vad som händer kan skildras som en kupp av en grupp starka akademiker med utgångspunkten: skall man vara psykolog skall man vara fil lic. I nåder tillåter man en grupp på fil kand-nivå men då blir titeln psykologassistent.

Och simsalabim har man underkänt en hel yrkeskår!

Ur vinnarperspektivet skildrade man situationen så här: "Utbildningsläget var sådant att nästan hela klinikerkåren på sin höjd hade fil kand eller var socionomer med Erica-utbildning."

Dessa inbjuds nu att bli medlemmar på assistentnivå efter att ha kalfatrats av förbundet. Många ratas. Det var naturligtvis en triumf att förbundet bildades. Men hur kändes det för dem som inte dög?

Biträdande psykologer och självständiga psykologer.

Nåväl, det såg väl för grovt ut att kalla dem assistenter så efter några år blev de två nivåerna i stället, biträdande respektive självständiga psykologer. Personer som tidigare uppehållit psykologtjänster erbjöds att kvalificera sig för att bli biträdande psykologer.

Naturligtvis var de flesta kvinnor! Och naturligtvis var de flesta (om inte alla) självständiga psykologer män!

Kvinnor med en fil kand blev med barn och stannade på biträdandenivån. Vi män kunde ju lugnt fortsätta till en fil lic. Jag gjorde det själv och blev självständig psykolog 1964.

Och så kunde jag (och många män med mig) sätta mig på tjänster som självständig psykolog utan att ha en månads erfarenhet av psykologarbete. Själv blev jag förste skolpsykolog i Göteborg och därmed chef för psykologer med decenniers erfarenhet av psykologiskt arbete. I dag undrar jag över hur jag vågade. Eller hur jag kunde med.

Fortfarande fanns det dock ett övervägande antal medlemmar som bara var kandar.

I förlorarperspektivet: jag är bara kand, jag duger inte.

En enhetlig psykologutbildning är nästa steg.

Efter mycket arbete fick man till en enhetlig sammanhållen psykologutbildning. Ur vinnarperspektiv var nackdelen att man fick ge upp kravet på fil lic.

I förlorarperspektivet betydde det att majoriteten av Psykologförbundets medlemmar inte dög! Du måste underkasta dig förbundets ekvivaleringsregler. Du duger inte!

Psykolog är inte fint nog, du måste vara psykoterapeut!

Liksom vid förbundets bildande driver än en gång en grupp starka och målmedvetna medlemmar en egen linje: psykoterapeutarbete måste ges en egen legitimation. Och lyckas!

I vinnarperspektivet var detta en framgång för de medlemmar som redan var psykoterapeuter. Priset var att man måste ge upp kravet på psykologexamen i botten. Du kan vara socionom, präst, sjuksköterska eller skötare inom psykiatrisk vård och kan bli legitimerad terapeut. Psykologer är inte automatiskt legitimerade psykoterapeuter.

Och då blir förlorarperspektivet dramatiskt: alla förbundets medlemmar utom några få duger inte!

I nr 13/2009 av Psykologtidningen berättas om en student som fick avbryta sina studier därför att hon gått i terapi hos en psykolog. "Ja, jag har underkänt hennes egenerapi, eftersom personen hon gick hos inte är behörig och inte uppfyller kraven som vi ställer."

Vinnar- respektive förlorarperspektivet är glasklara.

Ja, men nu då, nu duger vi väl? Förbundet höjer raskt ribban: vanlig psykolog är inte lika fint som specialist! Det är finare än en vanlig medlem i Psykologförbundet.

Men Psykologförbundet lyckas inte med alla

Det finns dock en rad människor som hela sitt liv arbetat med psykologiska frågor, gett terapi, lindrat smärtor och kval för många, många människor, gjort samhället stora tjänster, varit ytterligt framgångsrika inom sitt yrkesarbete och ställt sig utanför hela den här byråkratiska apparaten. Jag har många personliga bekanta av det slaget. Ibland är de inte legitimerade psykologer Ibland är de inte legitimerade psykoterapeuter. Ibland har de inte psykologexamen eller fil lic-examen. Ofta har de en fil kand-examen och många års vidareutbildningar, kurser, erfarenhetsutbyte genom samarbete och kollegial inspiration. De tycker själva att de duger och får dagligen bekräftelse på att de duger. En del är både 70, 80, ja till och med 90 år så deras brott är preskriberat.

Men de duger utan att Psykologförbundet har satt DUGER-stämpeln på dem.

Psykologförbundets tema genom alla dessa år har varit: du duger inte. Det har man hamrat in i medlemmarna. Och det har naturligtvis fått konsekvenser.

Psykologer börjar tro på det. Jag duger inte.

Och nu har samhället också börjat tro att psykologer inte duger!

Nu kan psykolog ersättas av andra med mycket kortare/billigare utbildning och till mycket billigare pris. Fem veckors kbt kan nu jämföras med psykologernas fem-åriga universitetsutbildning.

Psykologer duger inte! Det är fränsidan av Psykologförbundets strävan att höja kvalitén på psykologers arbete.

LENNART PARKNÄS

Fil lic, psykolog

Publicerad 2010-01-08